# 👩‍🏫 מהדורה למורה – "כסף קל" שעולה ביוקר

כתבה · כיתה ט' · סביבה וצרכנות · מסלול רגיל

💡 מבנה הדף: פתיחה ← טקסט בפסקאות מסומנות ← חלק א' איתור (רמה א') ← חלק ב' הסקה, השוואה ומונח (רמה ב') ← חלק ג' טיעון ועמדה (רמה ג') ← משימת כתיבה ← כרטיס יציאה.

## חלק א' – איתור מידע

**1. מה ראה אורי בסרטון הקצר (פסקה א')?** · בחור צעיר עם רכב יקר שסיפר שהתחיל עם מאה שקלים ותוך חודש היו לו אלפים, וקישור לקבוצה.

**2. מהן שתי התכונות של מטבעות דיגיטליים שמתוארות בפסקה ב'?** · אינם מודפסים ואינם מנוהלים בידי בנק מרכזי; ערכם עולה ויורד בחדות ובמהירות (קל להפסיד).

**3. מנו שלושה סימני אזהרה שמלמדת ליאת (פסקה ה').** · שלושה מאלה: רווח בטוח ומהיר, לחץ להחליט עכשיו, העברת כסף לזר, הצגת רכוש כ"הוכחה", בקשה לשמור סוד מההורים.

## חלק ב' – הסקה, השוואה ומונח

**4. (הסקה) מה אפשר להסיק מן המשפט של אורי "הכי כאב לי שלא סיפרתי לאף אחד"?** · שהבושה והבדידות קשות לא פחות מן ההפסד הכספי; שתיקה מגבירה את הנזק, ולכן חשוב לספר.

**5. (השוואה) השוו בין תיבות ההפתעה במשחקים לבין מכונת מזל (פסקה ג'). מה דומה ביניהן?** · בשתיהן משלמים כסף בלי לדעת מה יתקבל; ההפתעה והציפייה גורמות למוח לרצות עוד; יש אורות, צלילים ואנימציה של זכייה.

**6. (מונח) הסבירו את המונח "עקיצה", והראו כיצד הסיפור של אורי מתאים לו.** · תרמית שבה מוציאים כסף מאנשים בעורמה. אורי פותה בהבטחה לרווח מהיר, העביר כסף, הערך צנח והקבוצה נעלמה.

## חלק ג' – טיעון ועמדה

**7. יש הטוענים שצריך לאסור לגמרי מכירת תיבות הפתעה בכסף אמיתי במשחקים לבני נוער, ויש הטוענים שזו בחירה של כל שחקן ושל הוריו. באיזו עמדה אתם תומכים? נמקו, והסתמכו על פרט אחד לפחות מן הכתבה או מניסיונכם.** · תשובה פתוחה: עמדה + נימוק + ראיה (הדמיון למכונת מזל, המוח המתפתח, מדינות שהגבילו).

## משימת כתיבה – מה בודקים

**8. כתבו הודעה קצרה לקבוצת השכבה (6–8 שורות) שמזהירה מפני "הבטחות לכסף קל", וכוללת שלושה סימני אזהרה ועצה אחת למי שכבר נפל.** · פנייה ישירה, שלושה סימנים מן הכתבה, עצה (לספר, לא "להחזיר"), לשון ברורה ולא מבהילה.

## 📋 מחוון לתשובה הפתוחה (חלק ג')

**4 – מצוין** · עמדה ברורה בפתיחה; שני נימוקים הגיוניים; הוכחה או דוגמה מדויקת מן הטקסט (עם ציון פסקה); סיכום; לשון תקינה ומכבדת.

**3 – טוב** · עמדה ברורה; נימוק אחד מפותח היטב; דוגמה מן הטקסט או מן הניסיון; מבנה מסודר.

**2 – חלקי** · עמדה קיימת אך לא חדה; נימוק כללי; אין דוגמה או שהדוגמה אינה קשורה.

**1 – בהתחלה** · חוזר על הטקסט בלי עמדה, או עמדה בלי נימוק.

# ✏️ דף עבודה – 🎰 "כסף קל" שעולה ביוקר

**שם:** _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

כתבה · כיתה ט' · מסלול רגיל

💡 פרסומת שמבטיחה "להכפיל את הכסף בשבוע", תיבת הפתעה במשחק שאולי יש בה פריט נדיר, חבר שמספר שהרוויח מ"מטבע דיגיטלי". הכתבה שלפניכם בודקת למה הבטחות לכסף קל מושכות בני נוער – ומה הסכנות שמסתתרות מאחוריהן.

כתבה

## 🎰 "כסף קל" שעולה ביוקר

### ההודעה שקיבל אורי

א "ראיתי את זה בסרטון קצר," מספר אורי, תלמיד ט'. "בחור צעיר עם רכב יקר הסביר שהוא התחיל עם מאה שקלים, ותוך חודש היו לו אלפים. היה קישור לקבוצה." בקבוצה הבטיחו "טיפים חמים" להשקעה במטבע דיגיטלי חדש. אורי העביר מאתיים שקלים מהחיסכון של בר המצווה. אחרי שבועיים ערך המטבע צנח כמעט לאפס, והקבוצה נעלמה. "הכי כאב לי שלא סיפרתי לאף אחד," הוא אומר. "הרגשתי טיפש."

### מה זה בכלל "מטבע דיגיטלי"?

ב מטבעות דיגיטליים הם סוג של כסף וירטואלי שאינו מודפס ואינו מנוהל בידי בנק מרכזי. יש אנשים שרואים בהם טכנולוגיה מבטיחה. אבל לצד זה, ערכם עולה ויורד בחדות ובמהירות, לפעמים בעשרות אחוזים ביום אחד, וקל מאוד לאבד בהם כסף. "זה לא 'כסף קל'," מסבירה ליאת, יועצת לחינוך פיננסי שמעבירה סדנאות בבתי ספר. "זו השקעה בסיכון גבוה מאוד, וגם מבוגרים מנוסים מפסידים בה. וכשמישהו מבטיח רווח בטוח ומהיר – כמעט תמיד זו עקיצה."

### משחקים שמרגישים כמו הימורים

ג סכנה אחרת מגיעה דווקא ממקום שנראה תמים: משחקי מחשב וטלפון. במשחקים רבים אפשר לקנות ב"כסף אמיתי" תיבות הפתעה, שבתוכן אולי יש פריט נדיר ואולי לא. "זה בנוי בדיוק כמו מכונת מזל," אומרת ליאת. "אתה לא יודע מה תקבל, וההפתעה גורמת למוח לרצות עוד. מוסיפים אורות, צלילים ואנימציה של זכייה – וזה עובד." יש מדינות שבחנו את הנושא ואף הגבילו תיבות כאלה, בטענה שהן חושפות ילדים להימורים.

### למה המוח נופל בפח

ד חוקרי מוח מסבירים שכאשר אנחנו מצפים לפרס שאיננו בטוח, המוח משחרר חומרים שגורמים לתחושת התרגשות. הציפייה עצמה מרגשת, לפעמים יותר מהזכייה. אצל בני נוער, המערכת שמחפשת ריגושים פעילה מאוד, ואילו המערכת שמתכננת ושוקלת סיכונים עדיין מתפתחת. זה לא אומר שבני נוער לא חכמים – זה אומר שקל יותר לשחק בהם, ולכן חשוב לדעת על כך.

### הסימנים שצריך להכיר

ה ליאת מלמדת את התלמידים לזהות סימני אזהרה: הבטחה לרווח "בטוח" ו"מהיר"; לחץ להחליט עכשיו ("רק להיום!"); בקשה להעביר כסף לאדם שאינכם מכירים; אנשים שמראים לכם רכבים, שעונים וחופשות כ"הוכחה"; ובקשה לשמור בסוד מההורים. "כל אחד מהסימנים האלה צריך להדליק נורה אדומה," היא אומרת. "יחד – זו סירנה."

### מה עושים אם כבר נפלו?

1 מה עושים אם כמו אורי כבר הפסדתם? "קודם כול – לספר," אומרת ליאת. "לא לנסות 'להחזיר' את ההפסד בהשקעה נוספת. זו בדיוק המלכודת. ההורים, מורה או יועצת יכולים לעזור, ולפעמים אפשר גם לדווח על הונאה ולהזהיר אחרים." אורי סיפר בסוף להורים. "אבא שלי לא כעס כמו שחשבתי. הוא סיפר לי שגם הוא נפל פעם בעקיצה. מאז אנחנו מדברים הרבה על כסף."

### כסף אמיתי, חוכמה אמיתית

2 הדרך הבטוחה ביותר להגיע לכסף, כך מסכמת ליאת, איננה מסתתרת בקישור סודי. היא משעממת הרבה יותר: לעבוד, לחסוך, ללמוד, ולתכנן לאורך זמן. "אין קיצורי דרך," היא אומרת. "ואם מישהו מוכר לכם קיצור דרך – תשאלו את עצמכם למה הוא לא נוסע בו בעצמו."

📚 **מילים חשובות: וירטואלי** – שקיים במחשב או ברשת, לא בעולם הפיזי · **סיכון** – אפשרות להפסיד או להיפגע · **עקיצה** – תרמית שבה גונבים כסף בעורמה · **פיננסי** – שקשור לכסף · **מכונת מזל** – מכונת הימורים שבה הזכייה במקרה · **הונאה** – רמאות, תרמית · **קיצור דרך** – דרך מהירה יותר להגיע למטרה

## חלק א': איתור מידע (רמה א')

**1. מה ראה אורי בסרטון הקצר (פסקה א')?**

**2. מהן שתי התכונות של מטבעות דיגיטליים שמתוארות בפסקה ב'?**

**3. מנו שלושה סימני אזהרה שמלמדת ליאת (פסקה ה').**

## חלק ב': הסקה, השוואה והבנת מונח (רמה ב')

**4. מה אפשר להסיק מן המשפט של אורי "הכי כאב לי שלא סיפרתי לאף אחד"?** (הסקה)

**5. השוו בין תיבות ההפתעה במשחקים לבין מכונת מזל (פסקה ג'). מה דומה ביניהן?** (השוואה)

**6. הסבירו את המונח "עקיצה", והראו כיצד הסיפור של אורי מתאים לו.** (מונח)

## חלק ג’: טיעון והבעת עמדה (רמה ג’)

**7. יש הטוענים שצריך לאסור לגמרי מכירת תיבות הפתעה בכסף אמיתי במשחקים לבני נוער, ויש הטוענים שזו בחירה של כל שחקן ושל הוריו. באיזו עמדה אתם תומכים? נמקו, והסתמכו על פרט אחד לפחות מן הכתבה או מניסיונכם.**

💡 (תזכורת לכתיבת תשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה)

☐ כתבתי עמדה ברורה ☐ הוספתי נימוק הגיוני ☐ הבאתי הוכחה או דוגמה

## משימת כתיבה

**8. כתבו הודעה קצרה לקבוצת השכבה (6–8 שורות) שמזהירה מפני ”הבטחות לכסף קל”, וכוללת שלושה סימני אזהרה ועצה אחת למי שכבר נפל.**

## 🎟️ כרטיס יציאה

1. משפט אחד מן הטקסט שאני זוכר/ת: _____
2. שאלה שעדיין יש לי: _____

איך הרגשתי בתרגול? ☐ 😀 ☐ 🙂 ☐ 😐 ☐ 😟